

N:o 64.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 21 Maj 1882.
— — — — Andra Kammaren den 21 — —

Riksdagens underdåniga skrifvelse, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förvaltningen af kronans jordbruksdomäner samt inrättande af en för dessa egen- domar och statens skogar gemensam domänstyrelse.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 41 och Memorial N:o 51.)

S. A. K.

Sedan Riksdagen i underdånig skrifvelse den 21 Maj 1880, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, framhållit vigten af att de år 1877 vidtagna provisoriska anordningarne för förvaltningen af statens utarrenderade fastigheter blefve, så fort ske kunde, utbyttas mot definitiva förvaltningsformer och uttalat sin förhoppning att nådig framställning i dylikt syfte snart måtte blifva att emotse, samt i anledning häraf förslag till domänförvaltningens ordnande blifvit i Finansdepartementet, med biträde af särskildt tillkallade personer, upprättadt, öfver hvilket förslag yttranden inhentats från såväl Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i rikets samtliga län som

Kammarkollegium och Skogsstyrelsen, har Eders Kongl. Maj:t, efter det detta ärende ånyo varit föremål för Eders Kongl. Maj:ts pröfning, uti en till Riksdagen afgifven proposition af den 23 December nästlidet år, med åberopande af ett samma proposition bilagdt statsrådsprotokoll öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen:

att för inrättande af en för statens jordbruksdomäner och skogar gemensam *domänstyrelse*, i hvilken den nuvarande Skogsstyrelsen borde uppgå, samt med godkännande af ej mindre det förslag till stat för nämnda styrelse än de vilkor och förbehåll för åtnjutande af deri upptagna löneförmåner, det åberopade protokollet innehölle, bevilja ett anslag å *ordinarie stat* af 95,000 kronor;

att, för ordnande af *den lokala domänförvaltningen* i enlighet med de i samma protokoll angifna grunder, å *extra stat för år 1883* anvisa:

till aflöning åt domänintendenter och uppehållande af domängörmålen hos länsstyrelserna 60,000 kronor; samt

till resekostnader ett *förslagsanslag* af 20,000 kronor;

att för förvaltningen af kronans domäner antaga de grunder, det omförmälda statsrådsprotokollet i sådant afseende upptoge;

samt *att* i sammanhang härmed medgifva:

dels att de i fråga om utarrendering och förvaltning af kronans domäner erforderliga bestämmelser, hvilka icke förekomme i de nyssberörda grunderna för förvaltningen, måtte få af Eders Kongl. Maj:t meddelas,

dels att, der under första ordnandet af den nya förvaltningen de nu föreslagna grunderna för utarrenderingen icke kunde utföras, hittills gällande former för arrendeupplåtelsen måtte få tillämpas.

Ofvanberörda i statsrådsprotokollet intagna stat för den föreslagna domänstyrelsen var af följande utseende:

	Lön.	Tjenstgöringspennin- gar.	Summa.	
	K r o n o r.			
1 chef	7,000	3,000	10,000	
<i>Jordbruksafdelningen:</i>				
1 tredje gradens tjänsteman	4,400	2,000	6,400	} Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 600 kronor.
1 d:o	4,400	2,000	6,400	
1 första gradens tjänsteman	1,800	1,200	3,000	} Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytter- ligare 5 år med 500 kronor.
1 d:o	1,800	1,200	3,000	
<i>Skogsafdelningen:</i>				
1 tredje gradens tjänsteman	4,400	2,000	6,400	} Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 600 kronor.
2 d:o	8,800	4,000	12,800	
1 första gradens tjänsteman	1,800	1,200	3,000	} Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytter- ligare 5 år med 500 kronor.
3 d:o	5,400	3,600	9,000	
1 första gradens tjänsteman (ombuds- man)	1,800	1,200	3,000	} Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 100 kronor.
1 d:o (registrator)	1,800	1,200	3,000	
1 förste vaktmästare	800	300	1,100*)	} Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 100 kronor.
1 andre d:o	500	300	800*)	
1 d:o d:o	500	300	800*)	
Anslag till vikariatsersättning, arf- voden åt amanuenser och extra biträden, renskrifnings- och tryck- ningskostnader	—	—	22,300	*) Om vaktmästare åtnju- ter fri bostad, skall, så länge denna förmån qvarstår, lönen minskas med 150 kronor.
Inspektionsresor	—	—	4,000	
Summa	—	—	95,000;	

varande de i den nådiga propositionen jemväl åberopade vilkor och förbehåll för åtnjutande af de i förenämnda stat upptagna löneförmåner af följande lydelse:

att embets- eller tjänsteman skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad;

att med embete eller tjänst i styrelsen icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjänstebefattning med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen i verket; dock att tjänsteman som från anställning hos Skogsstyrelsen eller Kammarkollegium öfvergår till befattning inom motsvarande grad i den nya styrelsen, må, derest han vid regleringens inträdande redan innehar tjänst utom dessa embetsverk, densamma bibehålla så länge den icke är för tjänstgöringen hos styrelsen hinderlig;

att de med hvarje befattning förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag hellsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom verket, densamma med åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma lönegrad är enligt stat medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år på samma vilkor, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöj-

ningen angår, deraf att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, den stadgade tjensteåldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens utfärdande förflutit från hans tillträde till tjensten, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller förordnande i följd af frågan om verkets omorganisation;

att embets- eller tjensteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjensteår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Eders Kongl. Maj:t eller styrelsen, der det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå; samt

att semester må åtnjutas af verkets chef och af tredje gradens tjenstemän under en och en half månad samt af första gradens tjenstemän under en månad årligen.

De i statsrådsprotokollet upptagna grunder för förvaltningen af kronans domäner, hvilka Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen till antagande, voro följande:

1:o. All kronans fasta egendom, som ej med stadgad åborätt innehafves eller är till visst statsändamål anslagen och till följd deraf antingen till omedelbart begagnande upplåten eller stäld under särskild embetsmyndighets vård, skall stå under inseende af en i hufvudstaden förlagd domänstyrelse och utarrenderas på sätt här nedan stadgas.

2:o. Innan kronan tillhörig jordegendom utarrenderas, skall skogsmarken derifrån skiljas, så framt densamma, till fördel för kronan, kan ensam för sig eller tillsammans med annan kronans skogsmark såsom kronopark förvaltas och ej ligger i samfällighet med enskild egendom.

3:o. Skogsmark, som ej afsättes till kronopark, upplåtes jemte jordegendomen på arrende, med rätt för arrendatorn att i öfverensstämmelse med fastställd hushållningsplan och de närmare bestämmelser, arrendekontraktet innehåller, använda skogen till bete och skogs fångst; dock må, der skogen är af större betydighet, densamma från arrendet undantagas, med rätt för arrendatorn endast till bete, i den mån hinder för skogshushållningen icke derigenom åstadkommes, och årlig utsyning af husbehovsvirke till belopp, som i arrendekontraktet angifves, hvarjemte, i händelse skogens bevakning finnes böra åt arrendatorn uppdragas, ersättning härför må honom tilläggas med viss, i kontraktet bestämd andel af inflytande försäljningsmedel för den kronan

förbehållna virkesafkastningen, sedan kostnaderna för skogsskötseln derifrån afgått.

4:o. Arrende af kronan tillhörig jordegendom skall i allmänhet omfatta 20 år; dock må i afbidan på skiftes eller vattenaflednings fullbordan, så ock i händelse under närmast följande åren annat sådant förhållande antages inträda, som på arrendevärdet väsentligen inverkar, utarrendering ske på kortare tid. Anses större odlingsföretag böra å en egendom utföras, ankomme på Kongl. Maj:t att, efter framställning af domänstyrelsen, förordna, huruvida egendomen må upplåtas på arrende för längre tid, dock ej öfver 30 år, med skyldighet för arrendatorn att de nödiga befunna odlingarne under arrendetiden verkställa.

För arrende af annan kronans fastighet må tiden i hvarje fall efter för handen varande förhållanden af domänstyrelsen bestämmas.

5:o. När kronans fördel anses sådant fordra, må flere egendomar under ett arrende upplåtas eller en egendom i flere lotter utarrenderas.

Likaledes må qvarnverk, vattenfall, fiske, sten- eller kalkbrott, torfmosse eller annan lägenhet vid utarrendering af den egendom, hvartill densamma hör, jemte nödigt utmål undantagas och på särskildt arrende upplåtas, om högre afkomst derigenom kan påräknas.

6:o. Då utarrendering förestår af kronan tillhörig jordegendom, skall, efter noggrann undersökning af alla egendomens förhållanden, så till byggnad som in- och utegor, domänintendent i samråd med två i landtbruks- och affärsförhållanden kunnige män, hvilka, jemte lika antal suppleanter, för länet i dess helhet eller viss af Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämd del deraf årligen utses den ene af landstinget och den andre af hushållningssällskapetets förvaltningsutskott, samt med biträde, då Kongl. Maj:ts befallningshafvande pröfvar sådant nödigt, af skogstjensteman, landtmätare, landtbruksingeniör och byggnadskunnig person, uppgöra förslag till sättet för egendomens utarrendering, till de närmare arrendevilkoren i afseende på nybyggnads- och andra skyldigheter samt till den arrendeafgift, emot hvilken egendomen kan anses skäligen böra upplåtas; hvilket förslag, tillika med beskrifning öfver egendomen, af Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemte eget yttrande till domänstyrelsen insändes.

7:o. Sedan arrendevilkoren blifvit af domänstyrelsen fastställda, varde, efter kungörelse, som skall innefatta egendomsbeskrifning, under rättelse om arrendevilkoren och det arrendevärde, domänstyrelsen ansett egendomen böra betinga, samt öfriga nödiga anvisningar, arrendet utbjudet å offentlig auktion, hvilken förrättas samtidigt hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet och å plats i orten, som af Kongl. Maj:ts

befallningshafvande bestämmes, af kronofogden eller annan af Kongl. Maj:ts befallningshafvande förordnad kronobetjent.

Före auktionen må jemväl skriftliga förseglade anbud ingifvas till Kongl. Maj:ts befallningshafvande, hvilka anbud, sedan det muntliga utropet blifvit med klubbslag afslutadt, öppnas och jemte de erhållna muntliga anbuden underställas domänstyrelsens pröfning.

Har förre arrendatorn egendomen väl skött, hvarom yttrande bör, till domänstyrelsens ledning, afgifvas så väl af vederbörande uppskattningsmän vid arrendevärderingen som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet, ege domänstyrelsen arrendet till honom ånyo upplåta mot erläggande af högsta erbjudna arrendeafgift, eller, om denna understiger det fastställda arrendevärdet, deremot svarande belopp.

Eljest antager styrelsen till arrendator den högstbjudande, som för sitt anbud stält godkänd säkerhet, der anmärkning emot hans frejd icke förekommit och han icke förverkat arrenderätt till kronoegendom under sådana omständigheter, att styrelsen finner honom till arrendator olämplig; dock att om anbud, motsvarande det åsatta arrendevärdet, icke å auktionen afgifvits, arrendet bör å ny auktion utbjudas.

På styrelsen ankomme derefter att, med iakttagande af ofvan stadgade vilkor i afseende å säkerheten samt arrendators person och frejd, arrendet åt den vid den senare auktionen högstbjudande upplåta eller, i händelse antagligt anbud dervid icke erhållits, om egendomens skötsel tills vidare efter omständigheterna förordna.

Ej må någon klaga deröfver, att hans anbud ej antagits.

8:o. Är genom gällande kontrakt optionsrätt till arrendeinnehafvaren tillförsäkrad, och har han egendomen väl brukat, hvilket tillhör domänstyrelsen att, efter derom vid arrendeuppskattningen och af Kongl. Maj:ts befallningshafvande afgifna yttranden, pröfva, skall arrendet, innan detsamma offentligen utbjudes, till det fastställda arrendevärdet hembjudas förre arrendatorn.

Göres ej inom förelagd tid anmälan om arrendets öfvertagande, anses optionsrätten förfallen, och varde arrendet å auktion utbjudet.

9:o. Vid utarrendering af jordegendom på kortare tid än 20 år, äfvensom af fiske eller annan lägenhet, som ej är att till jordegendom hänföra, förfares på sätt domänstyrelsen för hvarje fall finner lämpligast.

10:o. Arrendeafgiften skall alltid vara i penningar bestämd och för hvarje arrendeår erläggas vid allmän kronouppbördsstämma det kalenderår, då arrendeåret utlöper.

11:o. Ligger arrenderad kronoegendom i sin helhet eller till någon

del i samfällighet med enskild egendom, när arrendet tager sin början, må arrendatorn å samfälda området äfvensom sedan samfälligheten upphört, å det område, som dervid blifvit egendomen tillagdt, kronans rätt för den arrenderade egendomens nytta begagna; iakttaga dock hvad för thy fall lag bjuder samt de af samfälligheten, så länge den fortfar, härrörande förpligtelser, så ock efter dess upphörande den hushållningsplan, som för dervid utbruten och egendomen tillagd skogsmark varder faststald.

12:o. Hörer till arrenderad egendom andel i härads- eller sockenallmänning, eller rätt till annan förmån utom egendomens område, komme det arrendatorn till godo, der ej annorlunda i arrendekontraktet stadgas.

Arrendator ege i ingen händelse anspråk på dagsverken från jord, som ej till egendomen hörer, eller på ersättning derfor.

Vid utarrendering skall iakttagas att, der ej Kongl. Maj:t på domänstyrelsens framställning annorlunda förordnar, den förmån af mulbete eller utsyning från kronopark, hvaraf egendomen särskildt varit i åtnjutande, från arrendet undantages.

13:o. Arrendator eger att, i den utsträckning arrendekontraktet medgifver, begagna å egendomen befintlig torfmosse, som icke blifvit från arrendet undantagen, äfvensom att, om tillgång finnes, upptaga dyjord, mergel, lera eller andra jordens beståndsdelar till åkerns och ängens förbättrande.

Till anläggande och drifvande af tegelbruk eller kalkbränning erfordras tillstånd af domänstyrelsen, som jemväl bestämmer vilkoren derfor.

14:o. Arrendator skall städse i fullgodt stånd underhålla vid egendomen befintliga byggnader och anläggningar.

På arrendator ankomme att för den husröta, hvarför företrädaren vid egendomens afträdande häftar, af denne eller hans löftesmän utsöka godtgörelse; åliggande arrendator, att, om än större eller mindre belopp deraf icke kunnat utbekommas, befintliga bristfälligheter afhjelpa, utan rätt att derfor af kronan varda ersatt, der icke Kongl. Maj:t, på domänstyrelsens framställning, finner skäl att på grund af särskilda omständigheter medgifva rätt till ersättning genom motsvarande eftergift på arrendet.

15:o. Arrendators nybyggnadsskyldighet skall, der så ske kan, före egendomens utarrendering såväl i afseende på byggnadernas beskaffenhet som kostnaden derfor noggrant bestämmas och i arrendekontraktet angifvas.

Kan sådant byggnadsförslag ej på förhand uppgöras, bör, med hänsyn till egendomens storlek och dess beskaffenhet till egor och befintliga åbyggnader, vid arrendevärderingen föreslås och genom kontraktet bestämmas visst för år beräknadt belopp i penningar, icke öfverstigande en tiondedel af det föreslagna arrendevärdet., hvilket belopp bör genom byggnad under arrendetiden redovisas eller vid egendomens afträdande till kronan kontant gäldas. Inom sålunda bestämd gräns i afseende på kostnaden, vare arrendator pliktig att, om domänstyrelsen så påfordrar, vid egendomen utföra ny- eller ombyggnad; skolande såväl den tid, inom hvilken det af domänstyrelsen föreskrifna byggnadsarbetet bör vara fullbordadt, som ock byggnadens närmare beskaffenhet och den afräkning, som därför bör ega rum å den i kontraktet stadgade byggnadssumman, bestämmas vid laga syn.

Utan föreskrift i arrendekontraktet eller domänstyrelsens medgifvande, må ombyggnad af kronans hus vid egendomen icke företagas, ej heller ny byggnad uppföras, afsedd att gå i afräkning å arrendatorns byggnadsskyldighet.

Varder med domänstyrelsens begifvande och efter plan, som af densamma blifvit godkänd, byggnad af arrendator uppförd, för hvilken kostnaden är större än som motsvarar den enligt kontraktet bestämda byggnadsskyldigheten, ankomme på domänstyrelsens pröfning, huruvida öfverbyggnaden må arrendatorn godtgöras genom eftergift å närmaste årens arrende eller vid egendomens afträdande af den nye arrendatorn; dock bör vid bestämmande af sådan godtgörelse tagas i beräkning den nytta, som genom den nya byggnaden kan arrendatorn under återstående arrendetiden tillskyndas.

Ersättning för verkställd öfverbyggnad, hvartill nuvarande arrendator enligt de för hans arrende gällande föreskrifter kan finnas berättigad, skall af den nye arrendatorn gäldas, der icke i arrendekontraktet med honom varder annorlunda bestämdt.

Om, på grund af särskilda förhållanden, hemman eller lägenhet anses lämpligen kunna utan åbyggnad utarrenderas, må arrendator från all byggnadsskyldighet befrias.

16:o. Arrendator åligger att, företrädesvis i brandstodsförening för länet eller i orten, der sådan finnes, för kronans räkning ombesörja och utan afdrag å arrendet bekosta åbyggnadernas brandförsäkring till deras fulla, i behörig ordning uppskattade värde. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger dock, der anledning dertill förekommer, meddela föreskrift såväl om det belopp, hvarför försäkring bör sökas, som om den anstalt, der försäkringen må ega rum; börande, till ledning för den

Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i berörda hänseende åliggande pröfning, vid de å kronans egendomar förekommande syner yttrande afgifvas om åbyggnadernas brandförsäkringsvärde.

17:o. Inträffar brandskada, vare arrendator skyldig att skadan bota till den omfattning domänstyrelsen bestämmer, och med den brandskadeersättning som erhålles. Kronan uppbär och tillhandahåller, sedan plan för nybyggnaden blifvit fastställd, arrendatorn brandskadeersättningen i den mån densamma för byggnaden erfordras; skolande, derest kostnaden för nybyggnaden öfverstiger den kronan tillerkända ersättningen, det öfverskjutande beloppet arrendatorn godtgöras genom afräkning å byggnadsskyldigheten, eller, om denna är fullgjord, genom eftergift å närmaste årens arrende eller vid egendomens afträdande af nye arrendatorn.

18:o. Arrendator är skyldig uppföra och underhålla all den stängsel, som i det arrenderade området gräns mot annan egendom efter lag bör finnas, men är ej förbunden att inom det arrenderade området hägnad uppehålla, der ej annorlunda är genom arrendekontraktet stadgadt eller vid laga syn finnes nödigt föreskrifva stängsel omkring ängs- eller betesmark, som af ålder varit inhägnad.

19:o. Egendomens åker och äng skola, enligt de närmare föreskrifter, som genom arrendekontraktet meddelas, af arrendator i alla afseenden väl häfdas och i god växtkraft hållas.

20:o. Från det i lag stadgade förbud mot foders förande från bole må undantag kunna ega rum med domänstyrelsens begifvande samt under de vilkor, som af densamma föreskrifvas.

Bortförande af gödsel vare ej tillåtet.

21:o. Nyodling må endast ske på de områden och under de vilkor, som i arrendekontraktet eller sedermera, på arrendators framställning, af vederbörande förvaltningsmyndighet bestämmes.

Vill arrendator för det arrenderade området eller viss del deraf i väsentlig mån förändra sättet för jordens torrläggning, eller önskar han anlägga ängsvattning, skall sådant ske efter af sakkunnig person uppgjord plan, som af domänstyrelsen godkännes. För dylikt företag, lika som för större odlings- eller täckdikningsarbeten, hvaraf egendomen tillskyndas synnerlig fördel, men arrendator under sin arrendetid ej kan tillgodogöra sig en kostnaden motsvarande inkomst, må, efter domänstyrelsens pröfning, godtgörelse arrendator tilläggas genom skälig minskning i ett eller flera års arrendeafgift.

22:o. Arrendator ege ej att, utan domänstyrelsens medgifvande, borttaga å egendom befintliga torp eller anläggas nya.

23:o. För det trädesbruk samt den höstplöjning, gräsfrö och höst-sädessådd, som afträdande arrendator, derest icke med tillträdaren an-norlunda öfverenskommes, är skyldig att året före egendomens afträ-dande verkställa i enlighet med tillämpad växtföljd eller kontraktets härutinnan meddelade bestämmelser, eger han af tillträdaren åtnjuta ersättning, som, i händelse af tvist, bestämmes af tre gode män, af hvilka af- och tillträdarne välja hvar sin och den tredje utses af de sålunda valde, eller, om desse ej blifva om valet ense, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet eller domaren i orten.

Der icke, i öfverensstämmelse med ortens sed, arrendator blifvit genom kontraktet ålagd att vid egendomens afträdande utan ersätt-ning tillhandahålla tillträdaren foder till visst belopp, vare afträdaren pliktig att det vid arrendets frånträdande å egendomen befintliga förråd af hö och halm åt tillträdaren öfverlåta mot ersättning, som, derest öfverenskommelse derom icke uppnås, bestämmes af gode män i den ordning, som i nästföregående moment finnes stadgad.

24:o. För alla, arrenderad egendom åliggande utskylder och be-svär, med undantag af den egendomen genom skattläggning åsatta ränta och kronotionde, ansvare arrendator utan afkortning å arrende-afgiften.

Dock må arrendator, som på grund af lagligen tillkommet beslut fått under sin arrendetid vidkännas betydligare kostnad för byggnad af kyrka, prestgård eller andra allmänna hus, uppförande af större broar eller anläggning af ny landsväg, jernväg eller kanal, härför åtnjuta godtgörelse i enlighet med bestämmelserna i Kongl. kungörelsen den 16 Januari 1863.

25:o. Har, efter det arrendator antagits, fråga uppstått om vatten-afledning, deraf den arrenderade egendomen tillskyndas fördel, men arrendator undandragit sig att i företaget deltaga, och detsamma der-efter under kronans medverkan kommit till stånd, skall arrendator från och med arrendeåret näst efter det, då företaget blifvit afsynadt och godkänt, å det belopp, kronan för ändamålet fått utgifva, erlægga fem procent årlig ränta, hvilken ränta debiteras i sammanhang med arrende-afgiften.

Gitter arrendator styrka, att han icke så snart af företaget vunnit fördel, ege domänstyrelsen för den ytterligare tid, som kan finnas skä-lig, bevilja arrendatorn befrielse från berörda räntegodtgörelse.

26:o. Arrendator vare förbunden att, der sådant för allmännyttigt ändamål å kronans vägnar fordras, afstå arrenderad kronoegendom tillhörig mark äfvensom inkomstgifvande lägenhet emot åtnjutande

af minskning i arrendeafgiften, motsvarande den förlust honom tillskyndas.

27:o. Öfverlåtelse af arrende må endast med domänstyrelsens medgifvande kunna ske.

Dör arrendator, eller varder han i konkurs försatt, ege i förra fallet den afidnes rättsinnehafvare och i det senare konkursboet att för den del af arrendetiden, som eljest skolat återstå, arrendet på viss person öfverlåta, likasom, i händelse arrendator vid sitt fränfalle efterlemnad endast en sterbhusdelegare, denne må öfvertaga arrendet, under vilkor dock i samtliga dessa fall, att anmälan derom göres hos domänstyrelsen inom sex månader efter dödsfallet eller konkursens början, samt att den nye arrendatorn af styrelsen godkännes. Der enligt detta stadgande rätt till arrendes öfverlåtande tillkommer sterbhus, i hvilket flere hafva del, må på domänstyrelsen ankomma att, då sådant finnes utan olägenhet kunna ske, låta sterbhusdelegarne för gemensam räkning arrendet bibehålla och egendomens skötsel handhafva genom dertill af sterbhusdelegarne utsedd person, som af styrelsen godkännes. Hafva i konkurs försatt arrendators löftesmän på grund af sin borgen nödgats något utbetala samt därför ej af konkursboet undfått godtgörelse, eller har konkursboet ej, sedan löftesmännen inom två månader från konkursens början derom gjort framställning, senast två månader derefter utfäst sig att hålla löftesmännen för deras borgen skadeslöse och därför stält säkerhet, då bör åt löftesmännen tillerkännas den rätt att öfver arrendet förfoga, som i annan händelse varit konkursboet förbehållen.

Underlåtes anmälan, hvarom här är sagdt, eller framställes ej inom den bestämda tiden ny arrendator eller förvaltare, som af styrelsen godkännes, kommer arrendet, så framt det ej dessförinnan gått till ända, att upphöra, då arrendator afidit, första fardag sedan ett år förflutit från den Thomedag, som infaller näst efter dödsfallet, och, vid inträffad konkurs, första fardag efter utgången af den tid af sex månader, inom hvilken anmälan om öfverlåtelse bort ske; och varde egendomen, om styrelsen pröfvar skäl dertill vara, för de återstående arrendeåren genom offentlig auktion till den högstbjudande utarrenderad, för hvilket fall i arrendatorns bo, äfvensom hos löftesmännen för den tid, som deras borgen omfattar, fordringsrätt förbehålles för den förlust, som genom arrendesummans nedgående under hvad förut bestämdt varit dervid kan uppkomma.

28:o. Såsom säkerhet för fullgörande af arrendevilkoren bör för en tid af minst fem år, derest arrende så länge skall fortfara, och högst åtta år vara stäld borgen af minst två personer, de der borga

en för begge och begge för en såsom för egen skuld, och hvilkas vederhäftighet är af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller domaren styrkt. Ansvarighet på grund af dylik borgen må dock icke utsträckas utöfver den tid, för hvilken borgen blifvit ingången.

Arrendator, som sådant föredrager, må antingen, jemte ställande af borgen för arrendevilkoren i öfrigt, såsom säkerhet för arrendeafgiftens erläggande aflemna af staten, allmänna hypoteksbanken, rikets hypoteksföreningar eller af kommuner med Kongl. Maj:ts tillstånd utgifna obligationer, motsvarande 2 års arrendeafgift, eller ock, i stället för borgen för uppfyllande af arrendevilkoren i deras helhet, nedsätta dylika obligationer till belopp, uppgående till 3 års arrendeafgift, dock med skyldighet för arrendatorn i båda fallen att, derest domänstyrelsen finner anledning sådant påfordra, inom viss förelagd tid ställa den ytterligare säkerhet i obligationer eller borgen, styrelsen kan bestämma.

I afseende å obligationernas uppskattning gälle enahanda bestämmelser, som i fråga om obligationer vid uppbördsborgen äro meddelade.

Minst ett år före utgången af den tid, för hvilken borgen blifvit stäld, skall ny borgen aflemnas, så beskaffad, som ofvan sägs; hvarförutom arrendator åligger att, derest någon af löftesmännen dör, eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner löftesman icke vidare kunna för vederhäftig anses, inom tre månader efter erhållet föreläggande ny vederhäftig borgen anskaffa.

29:o. I alla de fall, då anbud göres på arrende af kronoegendom, eller medgifvande begäres till arrendes öfverlåtande eller öfvertagande enligt 8:de eller 27:de punkten, bör, så vida afseende derå skall fästas, aflemnas säkerhet, så beskaffad, som i näst föregående punkt är stadgad.

30:o. Underlåter arrendator att inom föreskrifven tid erlægga arrendeafgiften eller att iakttaga sina skyldigheter i afseende å säkerheten för arrendevilkorens fullgörande, vare arrenderätten förverkad och arrendator skyldig, om domänstyrelsen så fordrar, att egendomen vid nästföljande års midfasta afträda.

Åsidosätter arrendator i öfrigt de på grund af arrendekontraktet honom åliggande skyldigheter, eller öfverträder han de i detsamma honom medgifna rättigheter, hafve ock förverkat arrenderätten och afträde, derest domänstyrelsen så yrkar och sedan laga domstol derom meddelat beslut, egendomen nästa fardag.

31:o. Då arrenderätt förverkad är, gälle i afseende å egendomens utarrendering och kronans rätt till godtgörelse för möjligen skeende nedsättning i arrendeafgiften hvad i 27:de punkten finnes stadgad för

det fall, att död eller gäldbunden arrendators rättsinnehafvare icke göra sådan anmälan om arrendets öfverlåtande eller öfvertagande, som der omförmäles.

32:o. Till uttrönande huru utarrenderad egendom skötes och arrendevilkoren af arrendator fullgöras, skall egendomen hvar femte år eller oftare besigtigas af domänintendent eller den, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i hans ställe förordnar.

Syn å utarrenderad kronoegendom skall, i stad af rådstufvurätt och på landet af kronofogde med det antal nämndemän, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmer, förrättas före egendomens tillträde och derefter under arrendetiden så ofta domänstyrelsen eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner anledning derom förordna.

Den syn, som före egendomens tillträde hålles, och hvilken har till ändamål att bestämma såväl den ersättning, afträdaren i ena eller andra hänseendet må vara skyldig utgifva eller berättigad uppbära, som ock tillträdande arrendatorns åligganden, för så vidt desamma då kunna blifva föremål för pröfning, skall, der icke hinder möter, förrättas under sista året af förut löpande arrendeperiod på lämplig årstid, då marken är bar. Kostnaden för sådan syn skola af- och tillträdare med hälften hvar-dera gälda.

Vid syner bör domänintendent eller den, som dertill i hans ställe af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utses, vara såsom kronans ombud närvarande, och jemväl skogstjensteman vara tillstädes, der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner anledning derom förordna.

Mot synemäns beslut ege den, som dermed icke åtnöjes, föra talan efter stämning till domstol inom tre månader från den dag, syneförrättningen afslutats. Instrument öfver synen skall inom trettio dagar efter förrättningen hos kronofogden hållas enskilda parter tillhanda och exemplar af syneinstrumentet inom samma tid till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insändas.

Emot hvad Eders Kongl. Maj:t i afseende å *grunderna för förvaltningen af kronans domäner* föreslagit har Riksdagen icke haft något af större vigt att erinra, men har dock i nedannämnda punkter ansett förändringar eller tillägg i de af Eders Kongl. Maj:t framlagda bestämmelser böra vidtagas.

1:sta punkten. I sammanhang med den i denna punkt meddelade föreskrift, att kronans domäner skola stå under inseende af en domän-

styrelse, har ansetts böra omförmålas, att den närmare tillsynen öfver domänerna skall utöfvas af en lokalförvaltning; hvadan ett tillägg i sådant hänseende blifvit här inrymdt.

3:de punkten. Då det ansetts af stor vigt, att den till egendomarne hörande skogsmarken, till befrämjande af skogens återväxt, i möjligaste mån skyddas mot skada af kreatur, har tillagts föreskrift derom, att den skogsmark, som jemte jordegendom på arrende upplåtes, må användas till bete endast der sådant utan men för skogens återväxt kan medgifvas, äfvensom att å skog, hvilken, utan att vara af beskaffenhet att böra ensam för sig eller tillsammans med annan kronans skogsmark förvaltas, dock är af den betydenhet, att den bör från arrendet undantagas, rätt till bete endast efter pröfning af domänstyrelsen må medgifvas.

Beträffande den ersättning, som, i händelse skogens bevakning finnes böra åt arrendatorn uppdragas, må honom därför tilläggas, hafva icke några närmare bestämmelser ansetts erforderliga, helst det ej alltid torde vara lämpligt att, på sätt Eders Kongl. Maj:t föreslagit, meddela denna ersättning i form af viss andel utaf inflytande försäljningsmedel för virkesafkastningen.

I afseende å förenämnda, arrendatorn i vissa fall medgifna rätt att använda skogen till bete, har Riksdagen visserligen ansett, att det i regeln borde vara arrendatorn förbjudet att till betning å skogen utsläppa får och getter; men då domänstyrelsen torde blifva i tillfälle att uti arrendekontraktet för hvarje särskildt fall inlägga de i sådant hänseende erforderliga föreskrifter, har det icke syntts nödvändigt att i förenämnda punkt föreslå intagande af närmare bestämmelser i detta syfte.

6:te punkten. Riksdagen, som, enligt hvad här nedan omförmåles, antagit, att domänintendenternes åligganden må inom åtskilliga län kunna uppdragas åt kronobetjeningen, har, med afseende härå, funnit sig böra föreskrifva, att den i denna punkt omförmålda arrendevärdering må företagas af domänintendent eller vederbörande kronobetjening.

Vidare har Riksdagen funnit lämpligt, att det åliggande, som enligt denna punkt skulle hushållningssällskapen uppdragas, göres i viss mån vilkorligt.

I afseende å redaktionen af denna punkt har Riksdagen slutligen, enär skogstjensteman, landtmätare, landtbruksingeniör och byggnadskunnig person i detta fall endast torde undantagsvis böra tillkallas för att meddela upplysningar, närmare slutet af punkten intagit föreskriften om dessa personers biträde vid ifrågavarande förrättningar.

7:de punkten. Till förtydligande af denna punkts tredje moment

hafva de i slutet deraf förekommande orden »deremot svarande belopp» förändrats till »emot detta senare värde svarande belopp».

Då vid fråga om utsättande af ny arrendeauktion hänsyn torde böra tagas ej blott till de vid första auktionen afgifna arrendeanbud, utan äfven till inkomna skriftliga anbud, samt de erhållna anbuden ju äfven kunna öfverstiga det åsatta arendevärdet, har en något förändrad lydelse af punktens fjerde moment ansetts erforderlig.

12:te punkten. Med hänsyn till den å jord inom rikets sydligaste län stundom hvilande arbetsskyldighet, har Riksdagen trott sig böra göra ett tillägg till denna punkts andra moment.

I sammanhang med denna punkt har anmärkts, att der till arrenderad egendom hörande fiske och jagträtt icke blifvit från arrendet undantagna, arrendator borde tillförbindas att dessa särskilda förmåner väl vårda och utveckla, men Riksdagen har föreställt sig, att någon särskild föreskrift i sådant hänseende icke här erfordrats, då utan tvifvel domänstyrelsen kommer att tillse, det nödiga bestämmelser i berörda syfte varda i de särskilda arrendekontrakten intagna.

13:de punkten. Då någon inskränkning torde böra göras jemväl i arrendatorns rätt att å egendomen upptaga dyjord, mergel, lera eller andra jordens beståndsdelar till åkerns och ängens förbättrande, hvarigenom må kunna förebyggas att, till följd af ett oeftertänksamt tillgodogörandé af dessa för egendomens kultur viktiga ämnen, tillgången på desamma för framtiden försvåras, har Riksdagen, i enlighet med hvad komiterade jemväl föreslagit, ansett att sådana ämnen icke böra få af arrendatorn upptagas annat än efter meddelad anvisning; och har ett tillägg till punkten i detta syfte så mycket snarare synts kunna göras, som domänintendenterna antagligen så ofta komma att besöka egendomarne, att någon afsevärd ökning i deras göromål icke bör föränledas af skyldigheten för dem att meddela sådana anvisningar, hvilka alltså ej heller böra föränleda särskild resekostnad.

14:de punkten. Då de förbindelser, tillträdande arrendator genom arrendet sig ikläder, böra vara, så vidt sig göra låter, till alla delar på förhand bestämda, har det synts olämpligt att, på sätt i denna punkt föreslagits, ikläda tillträdande arrendator den risk, som kan vara föränad med husröteersättningens uttagande hos frånträdaren. Obilligheten häri framgår jemväl deraf, att tillträdaren ju icke varit i tillfälle att öfvervaka företrädarens skötsel af egendomen och sålunda förekomma att genom dålig hushållning husrötebrist uppkommit, hvilket deremot ålegat domänförvaltningen. Härtill kommer, att då en tillträdande arrendator förpligtas att städse i fullgodt stånd underhålla de å egendo-

men befintliga byggnader, han äfven synes böra ega rätt att desamma i sådant skick emottaga eller, om tvister förefinnas, därför utbekomma godtgörelse af den, med hvilken han om arrendet kontraherat, eller domänstyrelsen. På grund häraf har Riksdagen ansett, att den husrötersättning, tillträdaren må finnas berättigad utfå, skall, efter afdrag af värdet å de för hans rakning fullgjorda prestationer, honom tillhandahållas af domänstyrelsen; hvadan ifrågavarande punkt i sådant syfte ändrats; och hafva i enlighet härmed uti 32:dra punkten intagits erforderliga bestämmelser angående liqid af- och tillträdare emellan jemte öfriga häraf betingade förändringar.

16:de punkten. Ehuru väl det bör ligga i kronans intresse, att arrendatorn jemväl brandförsäkrar gröda och inventarier, enär i annat fall kronan löper risk att en genom eldsolycka utarmad arrendator icke förstår fullgöra de honom enligt arrendekontraktet åliggande förpligtelser har Riksdagen dock icke ansett någon föreskrift i sådant hänseende böra här intagas, helst svårigheter torde möta att bestämma storleken af det belopp, hvartill brandförsäkringen i detta fall borde tagas, hvadan denna punkt alltså i oförändradt skick bibehållits.

22:dra punkten. Då kronan bör tillse, det torparne å statens utarrenderade egendomar icke betungas genom oskäligt hårda kontraktsvilkor, har Riksdagen ansett, att, ehuru torpare visserligen å ena sidan bör genom kontrakt tillförbindas att fullgöra de prestationer, hvilka med torpets innehafvande äro förenade, arrendatorn å andra sidan icke bör ega rätt att utkräfva drygare pålagor, än hvad som vid egendomens uppskattning till utarrendering af uppskattningsnämnden beräknats af sådan lägenhet skola utgå; och ett tillägg till förevarande punkt i sådant syfte har därför egt rum.

23:dje punkten. I afseende å valet af de i denna punkt omförmälda gode män har Riksdagen ansett att, om af- och tillträdare icke blifva om valet ense, gode männen böra utses allena af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, hvilken har att handlägga andra frågor rörande utarrenderingen af kronans fastigheter; och då, derest jemväl domaren i orten skulle ega att utse desse gode män, det varit nödigt att föreskrifva i hvilka fall den ena eller andra myndighetens biträde bör anlitas, hafva de i slutet af punktens första moment förekommande orden »eller domaren i orten» ansetts böra utgå.

Då det syntes vara af synnerlig vigt för arrendator att vid egendomens emottagande erhålla tillräcklig kvantitet foder för kreaturens uppfödande, intill dess de kunna å bete utsläppas, har Riksdagen ansett att i arrendekontrakten böra inflyta bestämmelser om att värfoder till

visst belopp skall af frånträdande arrendator tillträdaren utan ersättning tillhandahållas.

Beträffande det derutöfver vid arrendets frånträdande befintliga förråd af hö och halm, har Riksdagen, i likhet med hvad Eders Kongl. Maj:t föreslagit, ansett, att detsamma bör å tillträdaren öfverlätas mot viss ersättning; men då foder endast undantagsvis får från egendomen bortföras och en stor del af dess värde ligger uti den efter dess uppställande uppkomna gödsel, har Riksdagen ansett, att det värde, hvar efter foderöfverskottet må lösas, bör en gång för alla sättas till hälften af det vid egendomens afträde i orten gångbara pris, och att ersättningen för detta foder endast i det fall, att öfverenskommelse om priset och kvantiteten m. m. icke kan träffas, må af gode män bestämmas.

28:de punkten. Härvid har Riksdagen ansett, att arrendator må jemte eller i stället för borgen aflemna, förutom obligationer, andra af vederbörande godkända säkerhetshandlingar. Sådana handlingar, exempelvis intecknade skuldebref, torde nemligen oftare, än hvad fallet är med obligationer, finnas i den jordbrukande allmänhetens ego; och för domänstyrelsen böra större svårigheter icke möta för bedömandet af de sålunda erbjudna handligarnes säkerhet än för afgörandet af, huruvida stäld borgen må vara antaglig.

32:dra punkten. Slutligen har Riksdagen i denna punkt vidtagit den förändring, att det i punktens andra stycke förekommande ordet »rådstufvurätt» utbyts mot »magistrat», äfvensom att det i sista stycket intagna ordet »kronofogden» utbyts mot »syneförrättaren».

Riksdagen, som bifallit Eders Kongl. Maj:ts förslag, att förvaltningen af kronans jordbruksdomäner och skogar må förläggas under en gemensam styrelse, har i fråga om det af Eders Kongl. Maj:t begärda anslaget till denna styrelse ansett skäl icke förefinnas, hvarför lönen för chefen vid ifrågavarande styrelse skulle upptagas till högre belopp än den, hvartill vid de under senaste åren skedda regleringar af lönerna för de centrala administrativa embetsverken chefernes löner i allmänhet blifvit bestämda, eller 9,000 kronor, fördelade i lön, 6,200 kronor, och tjänstgöringspenningar, 2,800 kronor; hvadan chefens löneförmåner blifvit till nämnda belopp nedsatta. — Vidare har, beträffande aflöningsstaten för domänstyrelsen, anmärkts, att, i olikhet med hvad i allmänhet vid upprättandet af stater för de centrala embetsverken hittills egt rum,

någon andra gradens tjänsteman icke ansetts böra i styrelsen anställas. I anledning häraf har också det oegentliga förhållande uppstått, att inom ifrågavarande embetsverk, enligt Eders Kongl. Maj:ts förslag, skulle komma att finnas mot en chef för hela verket och fem byråchefer, eller tillsammans sex chefer, endast sex, eller, med inräknande af ombudsmannen och registratorn, åtta underlydande tjänstemän; och då, i saknad af tjänstemän i andra graden, antagligen största delen af de i öfriga embetsverk på sådan tjänsteman ankommande göromål skulle här komma att åläggas tjänstemännen i tredje graden, har Riksdagen föreställt sig hinder icke böra möta att, med befrielse för sistnämnda tjänstemän af dylika göromål, till desammas bestridande anställa å jordbruksafdelningen en och å skogsafdelningen två tjänstemän af andra graden i stället för motsvarande antal tredje gradens tjänstemän. Härigenom vinnes fördelen af att inom hvarje af styrelsens afdelningar finnes endast en byråchef, hvilken, lättare än om chefsbefattningarne blefve två eller tre inom hvarje afdelning, skulle kunna öfvervaka enheten och ordningen i göromålens bestridande. Dertill kommer, att, så väl med afseende å nödvändigheten af, att vid semester eller sjukdomsförfall för tjänsteman i tredje graden en underordnad tjänsteman inträder i utöfvandet af hans göromål, som ock för en jemnare befordran från lägre till högre grad inom verket, det syntas vara för en ändamålsenlig organisation af domänstyrelsen erforderligt, att andra gradens tjänster äfven i detta verk blifva tillsatta. På grund häraf har å jordbruksafdelningen upptagits en tjänsteman i hvardera af tredje och andra graden samt två tjänstemän i första graden, äfvensom å skogsafdelningen en i tredje, två i andra och fyra i första graden. — Genom dessa förändringar i den af Eders Kongl. Maj:t framlagda aflöningsstat för domänstyrelsen åstadkommes en besparing i kostnaden af 6,700 kronor; och kommer alltså aflöningsstatens slutsumma att utgöra 88,300 kronor.

I afseende å de ofvan intagna villkor, hvilka enligt Eders Kongl. Maj:ts förslag skulle bestämmas för rättigheten att åtnjuta de nu ifrågasatta löneförmånerna, har Riksdagen visserligen icke i hufvudsak funnit anledning till anmärkning mot hvad Eders Kongl. Maj:t i sådant hänseende hemställt; men då i några fall bestämmelser, som vid de under senaste åren verkställda lönerogleringar för statens embets- och tjänstemän i allmänhet influtit bland villkoren för åtnjutande af aflöningarne, uti nu förevarande grunder uteslutits, utan att anledningen till ett sådant uteslutande blifvit uppgifven, har Riksdagen, som ansett med god ordning öfverensstämmande att, så vidt möjligt är, vid likartade befattningar inom embetsverken fullkomligt enahanda villkor för aflöningarnes

åtnjutande varda stadgade, vid förenämnda, af Eders Kongl. Maj:t nu framlagda vilkor gjort följande ändringar och tillägg nemligen:

i första punkten, att efter ordet »stadgad» tillagts: »äfvensom derest i en framtid verkets ställning inom förvaltningen så förändras, att det samma ej längre kan såsom sjelfständigt embetsverk anses, vara förpligtad att, med bibehållande af den tjenstegrad och aflöning han innehar, efter den nya arbetsordningen sköta de med tjensten förenade göromål»;

i femte punkten, rörande skyldighet för tjensteman i lägre grad att bestrida högre befattning inom verket, att sådan skyldighet jemväl må under uppgifna vilkor inträda, när det erfordras i följd af tjänsteresor;

i följande punkten, att orden: »der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjenst i samma lönegrad är enligt stat medgifven» utbytt mot orden: »der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjenst i samma lönegrad anses böra medgifvas»;

i sista punkten, att den der omförmälda semester, hvilken jemväl tillkommer andra gradens tjenstemän, må åtnjutas, »när sådant utan hinder för göromålets behöriga gång kan ske».

Enligt hvad ofvan är meddeladt, har Eders Kongl. Maj:t föreslagit, att för ordnande af den *lokala domämförvaltningen* måtte å extra stat anvisas dels till aflöning åt domänintendenter och uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna 60,000 kronor och dels till resekostnader ett förslagsanslag af 20,000 kronor.

Med afseende dels derå att de för domänintendenterne föreslagna aflöningsförmåner syns kunna nedsättas, dels derå att hinder icke bör möta att under en och samma domänintendents tjensteområde förlägga tvenne närgränsande län med jemförelsevis mindre antal kronogods samt dels derå att de till domänintendenterne hörande åligganden inom åtskilliga län otvifvelaktigt torde med fördel kunna, på sätt hittills egt rum, anförtros åt kronobetjeningen, har Riksdagen ansett anslaget till aflöning åt domänintendenter och uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna böra till 45,000 kronor nedsättas.

Deremot har Riksdagen icke funnit sig föranlåten att i det till 20,000 kronor beräknade anslaget till resekostnader göra någon minskning.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och i öfrigt i detta ärende förekommit har Riksdagen för förvaltningen af kronans domäner antagit följande grunder:

1:o. All kronans fasta egendom, som ej med stadgad åborätt innehafves eller är till visst statsändamål anslagen och till följd deraf antingen till omedelbart begagnande upplåten eller stäld under särskild embetsmyndighets vård, skall stå under inseende af en i hufvudstaden förlagd domänstyrelse och under närmare tillsyn af en lokalförvaltning samt utarrenderas på sätt här nedan stadgas.

2:o. Innan kronan tillhörig jordegendom utarrenderas, skall skogsmarken derifrån skiljas, så framt densamma, till fördel för kronan, kan ensam för sig eller tillsammans med annan kronans skogsmark såsom kronopark förvaltas och ej ligger i samfällighet med enskild egendom.

3:o. Skogsmark, som ej afsättes till kronopark, upplåtes jemte jordegendomen på arrende, med rätt för arrendatorn att i öfverensstämmelse med faststäld hushållningsplan och de närmare bestämmelser arrendekontraktet innehåller, använda skogen till *skogsfångst samt till bete, der sådant utan men för skogens återväxt kan medgifvas*; dock må, der skogen är af betydighet, densamma från arrendet undantagas, med rätt för arrendatorn att *erhålla årlig utsyning* af husbehovsvirke till belopp, som i arrendekontraktet angifves, hvarjemte, i händelse skogens bevakning finnes böra åt arrendatorn uppdragas, ersättning härför må honom *tilläggas*.

4:o. Arrende af kronan tillhörig jordegendom skall i allmänhet omfatta 20 år; dock må i afbidan på skiftes eller vattenaflednings fullbordan, så ock i händelse under närmast följande åren annat sådant förhållande antages inträda, som på arrendevärdet väsentligen inverkar, utarrendering ske på kortare tid. Anses större odlingsföretag böra å en egendom utföras, ankomme på Kongl. Maj:t att, efter framställning af domänstyrelsen, förordna, huruvida egendomen må upplåtas på arrende för längre tid, dock ej öfver 30 år, med skyldighet för arrendatorn att de nödiga befunna odlingarne under arrendetiden verkställa.

För arrende af annan kronans fastighet må tiden i hvarje fall efter för handen varande förhållanden af domänstyrelsen bestämmas.

5:o. När kronans fördel anses sådant fordra, må flere egendommar under ett arrende upplåtas eller en egendom i flere lotter utarrenderas.

Likaledes må qvarnverk, vattenfall, fiske, sten- eller kalkbrott, torfmosse eller annan lägenhet vid utarrendering af den egendom, hvar till densamma hörer, jemte nödigt utmål undantagas och på särskildt arrende upplåtas, om högre afkomst derigenom kan påräkuas.

6:o. Då utarrendering förestår af kronan tillhörig jordegendom, skall, efter noggrann undersökning af alla egendomens förhållanden, så till byggnad som in- och utegor, domänintendent *eller vederbörande kronobetjening* i samråd med två i landtbruks- och affärsförhållanden kunnige män, hvilka, jemte lika antal suppleanter, för länet i dess helhet eller viss af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämd del årligen utses, den ene af landstinget och den andre af hushållningssällskapets förvaltningsutskott *eller, der hinder härför möter, begge af landstinget*, uppgöra förslag till sättet för egendomens utarrendering, till de närmare arrendevilkoren i afseende på nybyggnads- och andra skyldigheter samt till den arrendeafgift, emot hvilken egendomen kan anses skäligen böra upplåtas; *egande Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, efter som nödigt pröfvas, tillkalla skogstjensteman, landtmätare, landtbruksingeniör och byggnadskunnig person, för att härvid biträda. Det sålunda upprättade förslaget skall derefter*, tillika med beskrifning öfver egendomen, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande jemte eget yttrande till domänstyrelsen insändas.

7:o. Sedan arrendevilkoren blifvit af domänstyrelsen fastställda, varde, efter kungörelse, som skall innefatta egendomsbeskrifning, underrättelse om arrendevilkoren och det arrendevärde, domänstyrelsen ansett egendomen böra betinga, samt öfriga nödiga anvisningar, arrendet utbjudet å offentlig auktion, hvilken förrättas samtidigt hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet och å plats i orten, som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmes, af kronofogden eller annan af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordnad kronobetjent.

Före auktionen må jemväl skriftliga förseglade anbud ingifvas till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, hvilka anbud, sedan det muntliga utropet blifvit med klubbslag afslutadt, öppnas och jemte de erhållna muntliga anbuden underställas domänstyrelsens pröfning.

Har förre arrendatorn egendomen väl skött, hvarom yttrande bör, till domänstyrelsens ledning, afgifvas så väl af vederbörande uppskattningsmän vid arrendevärderingen som af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, ege domänstyrelsen arrendet till honom ånyo upplåta mot erläggande af högsta erbjudna arrendeafgift, eller, om denna understiger det fastställda arrendevärdet, *emot detta senare värde svarande belopp.*

Eljest antager styrelsen till arrendator den högstbjudande, som för sitt anbud stält godkänd säkerhet, der anmärkning emot hans frejd icke förekommit och han icke förverkat arrenderätt till kronoegendom under sådana omständigheter, att styrelsen finner honom till arrendator

olämplig. Är antagligt anbud, motsvarande minst det åsatta arrendevärdet, icke afgifvet, bör arrendet å ny auktion utbjudas.

På styrelsen ankomme derefter att, med iakttagande af ofvan stadgade vilkor i afseende å säkerheten samt arrendators person och frejd, arrendet åt den vid den senare auktionen högstbjudande upplåta eller, i händelse antagligt anbud dervid icke erhållits, om egendomens skötsel tills vidare efter omständigheterna förordna.

Ej må någon klaga deröfver, att hans anbud ej antagits.

8:o. Är genom gällande kontrakt optionsrätt till arrende innehafvaren tillförsäkrad, och har han egendomen väl brukat, hvilket tillhör domänstyrelsen att, efter derom vid arrendeuppskattningen och af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande afgifna yttranden, pröfva, skall arrendet, innan detsamma offentligen utbjudes, till det fastställda arrendevärdet hembjudas förre arrendatorn.

Göres ej inom förelagd tid anmälan om arrendets öfvertagande, anses optionsrätten förfallen, och varde arrendet å auktion utbjudet.

9:o. Vid utarrendering af jordegendom på kortare tid än 20 år, äfvensom af fiske eller annan lägenhet, som ej är att till jordegendom hänföra, förfares på sätt domänstyrelsen för hvarje fall finner lämpligast.

10:o. Arrendeafgiften skall alltid vara i penningar bestämd och för hvarje arrendeår erläggas vid allmän kronouppbördsstämman det kalenderår, då arrendeåret utlöper.

11:o. Ligger arrenderad kronoegendom i sin helhet eller till någon del i samfällighet med enskild egendom, när arrendet tager sin början, må arrendatorn å samfällda området äfvensom, sedan samfälligheten upphört, å det område, som dervid blifvit egendomen tillagdt, kronans rätt för den arrenderade egendomens nytta begagna; iakttaga dock hvad för ty fall lag bjuder samt de af samfälligheten, så länge den fortfar, härrörande förpligtelser, så ock efter dess upphörande den hushållningsplan, som för dervid utbruten och egendomen tillagdt skogsmark varder fastställd.

12:o. Hörer till arrenderad egendom andel i härads- eller sockenallmänning, eller rätt till annan förmån utom egendomens område, komme det arrendatorn till godo, der ej annorlunda i arrendekontraktet stadgas.

Arrendator ege i ingen händelse anspråk på dagsverken eller arbetsskyldighet från jord, som ej till egendomen hörer, eller på ersättning derför.

Vid utarrendering skall iakttagas att, der ej Kongl. Maj:t på domänstyrelsens framställning annorlunda förordnar, den förmån af mulbete eller utsyning från kronopark, hvaraf egendomen särskildt varit i åtnjutande, från arrendet undantages.

13:o. Arrendator eger att, i den utsträckning arrendekontraktet medgifver, begagna å egendomen befintlig torfmosse, som icke blifvit från arrendet undantagen, äfvensom att, om tillgång finnes, *enligt meddelad anvisning* upptaga dyjord, mergel, lera eller andra jordens beståndsdelar till åkerns och ängens förbättrande.

Till anläggande och drifvande af tegelbruk eller kalkbränning erfordras tillstånd af domänstyrelsen, som jemväl bestämmer villkoren derfor.

14:o. Arrendatorn skall städse i fullgodt stånd underhålla vid egendomen befintliga byggnader och anläggningar.

Den husröteersättning, som afträdaren enligt syn kan kännas skyldig utgifva, må tillträdaren uppbära på sätt, hvarom stadgas i 32:dra punkten.

15:o. Arrendators nybyggnadsskyldighet skall, der så ske kan, före egendomens utarrendering såväl i afseende på byggnadernas beskaffenhet som kostnaden derfor noggrant bestämmas och i arrendekontraktet angifvas.

Kan sådant byggnadsförslag ej på förhand uppgöras, bör, med hänsyn till egendomens storlek och dess beskaffenhet till egor och befintliga åbyggnader, vid arrendevärderingen föreslås och genom kontraktet bestämmas visst för år beräknadt belopp i penningar, icke öfverstigande en tiondedel af det föreslagna arrendevärdet, hvilket belopp bör genom byggnad under arrendetiden redovisas eller vid egendomens afträdande till kronan kontant gäldas. Inom sålunda bestämd gräns i afseende på kostnaden, vare arrendator pliktig att, om domänstyrelsen så påfordrar, vid egendomen utföra ny- eller ombyggnad; skoland såväl den tid, inom hvilken det af domänstyrelsen föreskrifna byggnadsarbetet bör vara fullbordadt, som ock byggnadens närmare beskaffenhet och den afräkning, som derfor bör ega rum å den i kontraktet stadgade byggnadssumman, bestämmas vid laga syn.

Utän föreskrift i arrendekontraktet eller domänstyrelsens medgifvande, må ombyggnad af kronans hus vid egendomen icke företagas, ej heller ny byggnad uppföras, afsedd att gå i afräkning å arrendatorns byggnadsskyldighet.

Varder med domänstyrelsens begifvande och efter plan, som af densamma blifvit godkänd, byggnad af arrendator uppförd, för hvilken kostnaden är större än som motsvarar den enligt kontraktet bestämda

byggnadsskyldigheten, ankomme på domänstyrelsens pröfning, huruvida öfverbyggnaden må arrendatorn godtgöras genom eftergift å närmaste årens arrende eller vid egendomens afträdande af den nye arrendatorn; dock bör vid bestämmande af sådan godtgörelse tagas i beräkning den nytta, som genom den nya byggnaden kan arrendatorn under återstående arrendetiden tillskyndas.

Ersättning för verkställd öfverbyggnad, hvartill nuvarande arrendator enligt de för hans arrende gällande föreskrifter kan finnas berättigad, skall af den nye arrendatorn gäldas, der icke i arrendekontraktet med honom varder annorlunda bestämdt.

Om, på grund af särskilda förhållanden, hemman eller lägenhet anses lämpligen kunna utan åbyggnad utarrenderas, må arrendator från all byggnadsskyldighet befrias.

16:o. Arrendator åligger att, företrädesvis i brandstodsförening för länet eller i orten, der sådan finnes, för kronans räkning ombesörja och utan afdrag å arrendet bekosta åbyggnadernas brandförsäkring till deras fulla, i behörig ordning uppskattade värde. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger dock, der anledning dertill förekommer, meddela föreskrift såväl om det belopp, hvarför försäkring bör sökas, som om den anstalt, der försäkringen må ega rum; börande, till ledning för den Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i berörda hänseende åliggande pröfning, vid de å kronans egendomar förekommande syner yttrande afgifvas om åbyggnadernas brandförsäkringsvärde.

17:o. Inträffar brandskada, vare arrendator skyldig att skadan bota till den omfattning, domänstyrelsen bestämmer, och med den brandskadeersättning, som erhålles. Kronan uppbär och tillhandahåller, sedan plan för nybyggnaden blifvit fastställd, arrendatorn brandskadeersättningen i den mån densamma för byggnaden erfordras; skolande, derest kostnaden för nybyggnaden öfverstiger den kronan tillerkända ersättningen, det öfverskjutande beloppet arrendatorn godtgöras genom afräkning å byggnadsskyldigheten, eller, om denna är fullgjord, genom eftergift å närmaste årens arrende eller vid egendomens afträdande af nye arrendatorn.

18:o. Arrendator är skyldig uppföra och underhålla all den stängsel, som i det arrenderade området gräns mot annan egendom efter lag bör finnas, men är ej förbunden att inom det arrenderade området hägnad uppehålla, der annorlunda är genom arrendekontraktet stadgadt, eller vid laga syn finnes nödigt föreskrifva stängsel omkring ängs- eller betesmark, som af ålder varit inhägnad.

19:o. Egendomens åker och äng skola, enligt de närmare föreskrifter, som genom arrendekontraktet meddelas, af arrendator i alla afseenden väl häfdas och i god växtkraft hållas.

20:o. Från det i lag stadgade förbud mot foders förande från bole må undantag kunna ega rum med domänstyrelsens begifvande samt under de vilkor, som af densamma föreskrivas.

Bortförande af gödsel vare ej tillåtet.

21:o. Nyodling må endast ske på de områden och under de vilkor, som i arrendekontraktet eller sedermera på arrendators framställning, af vederbörande förvaltningsmyndighet bestämmas.

Vill arrendator för det arrenderade området eller viss del deraf i väsentlig mån förändra sättet för jordens torrläggning, eller önskar han anlägga ängsvattning, skall sådant ske efter af sakkunnig person uppgjord plan, som af domänstyrelsen godkännes. För dylikt företag, likasom för större odlings- eller täckdikningsarbeten, hvaraf egendomen tillskyndas synnerlig fördel, men arrendator under sin arrendetid ej kan tillgodogöra sig en kostnaden motsvarande inkomst, må, efter domänstyrelsens pröfning, godtgörelse arrendator tilläggas genom skälig minskning i ett eller flera års arrendeavgift.

22:o. Arrendator ege ej att, utan domänstyrelsens medgifvande, borttaga å egendomen befintliga torp eller anlägga nya; och ege arrendator ej heller att utan domänstyrelsens medgifvande pålägga egendomens torpare afgäld eller besvär utöfver hvad som vid egendomens uppskattning blifvit af uppskattningsnämnden bestämdt.

23:o. För det trädesbruk samt den höstplöjning, gräsfrö- och höstsädessådd, som afträdande arrendator, derest icke med tillträdaren annorlunda öfverenskommes, är skyldig att året före egendomens afträdande verkställa i enlighet med tillämpad växtföljd eller kontraktets härutinnan meddelade bestämmelser, eger han af tillträdaren åtnjuta ersättning, som, i händelse af tvist, bestämmas af tre gode män, af hvilka af- och tillträdarne välja hvar sin och den tredje utses af de sålunda valde, eller, om desse ej blifva om valet ense, af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet.

Arrendator vare pligtig att vid egendomens afträdande utan ersättning tillhandahålla tillträdaren foder till visst belopp, som varder i arrendekontraktet bestämdt. Det derutöfver vid arrendets frånträdande å egendomen befintliga förråd af hö och halm skall af arrendatorn öfverlätas åt tillträdaren mot ersättning motsvarande hälften af det i orten gångbara pris, och hvilken ersättning, derest öfverenskommelse derom icke uppås,

bestämmas af gode män i den ordning, som i nästföregående moment finnes stadgad.

24:o. För alla, arrenderad egendom åliggande utskylder och besvär, med undantag af den egendomen genom skattläggning åsatta ränta och kronotionde, ansvare arrendator utan afkortning å arrendeafgiften.

Dock må arrendator, som på grund af lagligen tillkommet beslut fått under sin arrendetid vidkännas betydligare kostnad för byggnad af kyrka, prestgård eller andra allmänna hus, uppförande af större broar eller anläggning af ny landsväg, jernväg eller kanal, härför åtnjuta godtgörelse i enlighet med bestämmelserna i Kongl. kungörelsen den 16 Januari 1863.

25:o. Har, efter det arrendator antagits, fråga uppstått om vattenafledning, deraf den arrenderade egendomen tillskyndas fördel, men arrendator undandragit sig att i företaget deltaga, och detsamma der- efter under kronans medverkan kommit till stånd, skall arrendator från och med arrendeåret näst efter det, då företaget blifvit afsynadt och godkänt, å det belopp, kronan för ändamålet fått utgifva, erlægga fem procent årlig ränta, hvilken ränta debiteras i sammanhang med arrendeafgiften.

Gitter arrendator styrka, att han icke så snart af företaget vunnit fördel, ege domänstyrelsen för den ytterligare tid, som kan finnas skälig, bevilja arrendatorn befrielse från berörda räntegodtgörelse.

26:o. Arrendator vare förbunden att, der sådant för allmännyttigt ändamål å kronans vägnar fordras, afstå arrenderad kronoegendom tillhörig mark äfvensom inkomstgifvande lägenhet emot åtnjutande af minskning i arrendeafgiften, motsvarande den förlust honom tillskyndas.

27:o. Öfverlåtelse af arrende må endast med domänstyrelsens medgifvande kunna ske.

Dör arrendator, eller varder han i konkurs försatt, ege i förra fallet den affidnes rättsinnehafvare och i det senare konkursboet att för den del af arrendetiden, som eljest skolat återstå, arrendet på viss person öfverlåta, likasom, i händelse arrendator vid sitt frånfälle efterlemnad endast en sterbhusdelegare, denne må öfvertaga arrendet, under vilkor dock i samtliga dessa fall, att anmälan derom göres hos domänstyrelsen inom sex månader efter dödsfallet eller konkursens början, samt att den nye arrendatorn af styrelsen godkännes. Der enligt detta stadgande rätt till arrendets öfverlåtande tillkommer sterbhus, i hvilket flere hafva del, må på domänstyrelsen ankomma att, då sådant finnes utan olägenhet kunna ske, låta sterbhusdelegarne för gemensam räkning arrendet bibehålla och egendomens skötsel handhafva genom dertill af

sterbhusdelegarne utsedd person, som af styrelsen godkännes. Hafva i konkurs försatt arrendators löftesmän på grund af sin borgen nödgats något utbetala samt därför ej af konkursboet undfått godtgörelse, eller har konkursboet ej sedan löftesmännen inom två månader från konkursens början derom gjort framställning, senast två månader derefter utfäst sig att hålla löftesmännen för deras borgen skadelöse och därför stält säkerhet, då bör åt löftesmännen tillerkännas den rätt att öfver arrendet förfoga, som i annan händelse varit konkursboet förbehållen.

Underlåtes anmälan, hvarom här är sagdt, eller framställes ej inom den bestämda tiden ny arrendator eller förvaltare, som af styrelsen godkännes, kommer arrendet, så framt det ej dessförinnan gått till ända, att upphöra, då arrendator afidit, första fardag sedan ett år förflutit från den Thomedag, som infaller näst efter dödsfallet, och, vid inträffad konkurs, första fardag efter utgången af den tid af sex månader, inom hvilken anmälan om öfverlåtelse bort ske; och varde egendomen, om styrelsen pröfvar skäl dertill vara, för de återstående arrendeåren genom offentlig aktion till den högstbjudande utarrenderad, för hvilket fall i arrendatorns bo äfvensom hos löftesmännen för den tid deras borgen omfattar, fordringsrätt förbehålles för den förlust, som genom arrendesummans nedgående under hvad förut bestämdt varit dervid kan uppkomma.

28:o. Såsom säkerhet för fullgörande af arrendevilkoren bör för en tid af minst fem år, derest arrende så länge skall fortfara, och högst åtta år vara stäld borgen af minst två personer, de der borga en för begge och begge för en såsom för egen skuld, och hvilkas vederhäftighet är af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller domaren styrkt. Ansvarighet på grund af dylik borgen må dock icke utsträckas utöfver den tid, för hvilken borgen blifvit ingången.

Arrendator, som sådant föredrager, må antingen, jemte ställande af borgen för arrendevilkoren i öfrigt, såsom säkerhet för arrendeafgiftens erläggande afemna af staten, allmänna hypoteksbanken, rikets hypoteksföreningar eller af kommuner med Kongl. Maj:ts tillstånd utgifna obligationer, *eller andra af vederbörande godkända säkerhetshandlingar* motsvarande 2 års arrendeafgift, eller ock, i stället för borgen för uppfyllande af arrendevilkoren i deras helhet, nedsätta dylika obligationer *eller säkerhetshandlingar* till belopp, uppgående till 3 års arrendeafgift, dock med skyldighet för arrendatorn i båda fallen att, derest domänstyrelsen finner anledning sådant påfordra, inom viss förelagd tid ställa den ytterligare *säkerhet* styrelsen kan bestämma.

I afseende å obligationernas uppskattning gälle enahanda be-

stämmelser, som i fråga om obligationer vid uppbördsborgen äro meddelade.

Minst ett år före utgången af den tid, för hvilken borgen blifvit stäld, skall ny borgen aflemnas, så beskaffad, som ofvan sägs; hvarförutom arrendator åligger att, derest någon af löftesmännen dör, eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner löftesman icke vidare kunna för vederhäftig anses, inom tre månader efter erhållet föreläggande ny vederhäftig borgen anskaffa.

29:o. I alla de fall, då anbud göres på arrende af kronoegendom, eller medgifvande begäres till arrendes öfverlåtande eller öfvertagande enligt 8:de eller 27:de punkten, bör, så vida afseende derå skall fästas, aflemnas säkerhet, så beskaffad, som i nästföregående punkt är stadgadt.

30:o. Underlåter arrendator, att inom föreskrifven tid erlægga arrendeafgiften eller att iakttaga sina skyldigheter i afseende å säkerheten för arrendevilkorens fullgörande, vare arrenderätten förverkad och arrendator skyldig, om domänstyrelsen så fordrar, att egendomen vid nästföljande års midfasta afträda.

Åsidosätter arrendator i öfrigt de på grund af arrendekontraktet honom åliggande skyldigheter, eller öfverträder han de i detsamma honom medgifna rättigheter, hafve ock förverkat arrenderätten och afträde, derest domänstyrelsen så yrkar och sedan laga domstol derom meddelat beslut, egendomen nästa fardag.

31:o. Då arrenderätt förverkad är, gälle i afseende å egendomens utarrendering och kronans rätt till godtgörelse för möjligen skeende nedsättning i arrendeafgiften hvad i 27:de punkten finnes stadgadt för det fall, att död eller gäldbunden arrendators rättsinnehafvare icke göra sådan anmälan om arrendets öfverlåtande eller öfvertagande som der omförmäles.

32:o. Till utrönande, huru utarrenderad egendom skötes och arrendevilkoren af arrendator fullgöras, skall egendomen hvart femte år eller oftare besigtigas af domänintendent eller den, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i hans ställe förordnar.

Syn å utarrenderad kronoegendom skall i stad af magistrat och på landet af kronofogde med det antal nämndemän, som Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämmer, förrättas före egendomens tillträde och derefter under arrendetiden så ofta domänstyrelsen eller Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner anledning derom förordna.

Den syn, som före egendomens tillträde hålles, och hvilken har till ändamål att bestämma såväl den ersättning, afträdaren i ena eller

andra hänseendet må vara skyldig utgifva eller berättigad uppbära, som ock tillträdande arrendatorns åligganden, för såvidt desamma då kunna blifva föremål för pröfning, skall, der icke hinder möter, förrättas under sista året af förut löpande arrendeperiod, på lämplig årstid, då marken är bar.

Det ersättningsbelopp för brister i byggnad och hägnad m. m., som tillkommer tillträdaren efter afdrag af värdet å de för hans räkning af företrädaren fullgjorda prestationer, tillhandahålles honom af domänstyrelsen, som hos den betalningsskyldige genast låter uttaga beloppet.

Kostnaden för syn, som nu är sagd, skola af- och tillträdare med hälften hvardera gälda.

Vid synen bör domänintendent eller den, som dertill i hans ställe af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande utses, vara såsom kronans ombud närvarande, och jemväl skogstjensteman vara tillstädes, der Kongl. Maj:ts Befallningshafvande finner anledning derom förordna.

Mot synemäns beslut ege den, som dermed icke åtnöjes, föra talan efter stämning till domstol inom tre månader från den dag, syneförrättningen afslutats. Instrument öfver synen skall inom trettio dagar efter förrättningen hos syneförrättaren hållas enskilda parter tillhanda, och exemplar af syneinstrumentet inom samma tid till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insändas.

Vidare har Riksdagen medgifvit, dels att i fråga om utarrendering och förvaltning af kronans domäner erforderliga bestämmelser, hvilka icke förekomma i de nyssberörda grunderna för förvaltningen, må få af Eders Kongl. Maj:t meddelas; och

dels att, der under första ordnandet af den nya förvaltningen de nu föreslagna grunderna för utarrenderingen icke kunna utföras, hittills gällande former för arrendeupplåtelsen måtte få tillämpas.

Sedan Riksdagen enats om dessa grunder för förvaltningen af kronans domäner, har Riksdagen för inrättande af en för statens jordbruksdomäner och skogar gemensam domänstyrelse, i hvilken den nuvarande Skogsstyrelsen bör uppgå, beviljat ett anslag å ordinarie stat af 88,300 kronor att utgå i enlighet med härhos bilagda aflöningsstat;

hvarjemte Riksdagen för rättighet att åtnjuta förenämnda löneförmåner fastställt följande vilkor:

att embets- eller tjänsteman skall vara underkastad den vidstäcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, *äfvensom, derest i en framtid verkets ställning inom förvaltningen så förändras, att det ej längre kan såsom sjelfständigt embetsverk anses, vara förpligtad att, med bibehållande af den tjänstegrad och aflöning, han innehar, efter den nya arbetsordningen sköta de med tjänsten förenade göromål;*

att med embete eller tjänst i styrelsen icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjänstebefattning med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen i verket; dock att tjänsteman, som från anställning hos Skogsstyrelsen eller Kammarkollegium öfvergår till befattning inom motsvarande grad i den nya styrelsen, må, derest han vid regleringens inträdande redan innehar tjänst utom dessa embetsverk, densamma bibehålla så länge den icke är för tjänstgöringen hos styrelsen hinderlig;

att de med hvarje befattning förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras *i följd af embetsresor eller* för beredande af semester tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom verket, densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma lönegrad *anses böra medgifvas*, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år på samma

vilkor, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöjningen angår, deraf att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, den stadgade tjensteåldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens utfärdande förflutit från hans tillträde till tjensten, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller förordnande i följd af frågan om verkets omorganisation;

att embets- eller tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller styrelsen, der det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma qvarstå; samt

att semester må, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjutas af verkets chef äfvensom af tredje och andra gradens tjänstemän under en och en half månad samt af första gradens tjänstemän under en månad årligen.

Slutligen har Riksdagen för ordnandet af den lokala domänförvaltningen å extra stat för år 1883 anvisat till aflöning åt domänintendenter och uppehållande af domängöromålen hos länsstyrelserna 45,000 kronor; samt till resekostnader ett förslagsanslag af 20,000 kronor.

Riksdagen framhärdar etc.

Stockholm den 21 Maj 1882.

Aflöningsstat för Domänstyrelsen.

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
K r o n o r.				
1 chef	6,200	2,800	9,000	
<i>Jordbruksafdelningen:</i>				
1 tredje gradens tjänsteman	4,400	2,000	6,400	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 600 kronor.
1 andra gradens tjänsteman	3,000	1,500	4,500	
1 första gradens tjänsteman	1,800	1,200	3,000	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.
1 d:o	1,800	1,200	3,000	
<i>Skogsafdelningen:</i>				
1 tredje gradens tjänsteman	4,400	2,000	6,400	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 600 kronor.
1 andra gradens tjänsteman	3,000	1,500	4,500	
1 d:o	3,000	1,500	4,500	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.
1 första gradens tjänsteman	1,800	1,200	3,000	
3 d:o	5,400	3,600	9,000	
1 första gradens tjänsteman (ombudsman)	1,800	1,200	3,000	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 100 kronor.
1 d:o (registrator)	1,800	1,200	3,000	
1 förste vaktmästare	800	300	1,100 *)	
1 andre d:o	500	300	800 *)	Efter 5 års tjänstgöring kan lönen ökas med 100 kronor.
1 d:o d:o	500	300	800 *)	
Anslag till vikariatsersättning, arfvoden för byggnadsplaners granskning, åt amanuenser och extra biträden, renskrifnings- och tryckningskostnader	---	---	22,300	*) Om vaktmästare åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönen minskas med 150 kronor.
Inspektionsresor	---	---	4,000	
Summa	---	---	88,300	